

Kinder Torah[®]

Vayechi

בס"ד

Who Died First?

"I have come to collect the debt that is owed to me."

"Who borrowed money from you?"

"Your brother who passed away."

"Why are you coming to us?"

"Because he had no children and no father. You inherited his possessions. You must use them to pay off this loan."

"Sir, our brother died under very unusual circumstances. He was inspecting an old house with our father. They did not realize how dangerous the house was. It collapsed when they were both inside. By the time anyone could find them in the rubble, they had both passed away."

"I am aware of the terrible tragedy. I am also aware of the fact that your brother had no possessions of his own when he died. However, I claim that your father died first, and your brother inherited his share of his possessions. When he died a few moments later, you inherited from him. Therefore, pay me from that property that you inherited from your brother."

"Sir, we must inform you that we claim that our brother died first. He died penniless leaving nothing behind to pay off his loan."

"Is there any way to determine who died first?"

"No, there were no witnesses and no evidence."

"What shall we do?"

The question is:

Does the creditor receive any money?

The answer is:

This case is discussed in a Mishna (Bava Basra 157a) and in the Gemora (Yevamos 38b). There is no way to determine who died first. Therefore Beis Hillel rule to leave the inheritance with the brothers. The creditor has no definite proof that the father died first. His claim is only doubtful – perhaps the father died first. The brothers, on the other hand, have a definite claim to the money. No matter who died first, they will inherit him. Therefore, we leave the inheritance with the ones who have a definite claim to it. The one with the doubtful claim cannot take the money away from the one with the definite claim. The Shulchan Aruch Choshen Mishpat 280:2 rules like Beis Hillel.

Act With Seichel

Yosef brought his sons, Ephraim and Menashe to his father Yaakov, to receive blessings. "Yosef took them both, Ephraim with his right hand toward Yisrael's left, and Menashe in his left hand toward Yisrael's right, and brought them close to him. However, Yisrael stretched out his right hand, and laid it upon Ephraim's head, though he was younger, and his left hand upon Manasseh's head. He maneuvered his hands; for Menashe was the first-born" (Bereshis 48:13,14).

❧ ❧ ❧ ❧ ❧

"Abba, Yaakov Avinu did a strange thing when he blessed his grandchildren, Ephraim and Menashe. He crossed his hands. He wanted his right hand to rest on the head of Ephraim, who was on his left side, and his left hand to rest on the head of Menashe, who was on his right side. Why didn't Yaakov just move the boys around, putting Ephraim on his right and Menashe on his left?"

"That is an excellent question, Avi. Many of our meforshim ask that question. I would like to share with you the answer of Rav Chizkia Ben Manoach, who is known to us as the Chizkuni. He focuses on a particular phrase in the verse. Yaakov 'secal es yadav' – he guided his hands wittingly. The word 'secal' is the same as 'seichel' – common sense. Yaakov acted with seichel when he crossed his hands."

"In what way, Abba?"

"Yaakov Avinu was a man of great wisdom. There were many times in his life when he needed to switch things around. He had to buy the bechora (firstborn rights) from his brother Eisav, because he would use it properly, whereas Eisav would spurn it (Bereshis 25:34). He also needed to use trickery to get Eisav's brocho from Yitzchak, because Klal Yisrael needed that brocho in order to survive. Lavan, his father-in-law switched his kal-lah (bride) on the night of the chassanah (wedding), and he had to work and extra seven years to get Rachel, the wife he truly wanted. At the end of the employment period, Hashem made a big switch in the flocks of Yaakov and Lavan, giving our holy forefather the wages that he deserved. So you see, Yaakov Avinu was no stranger to switching things around to make them right."

"What did he straighten out when he switched his hands in giving the blessings to Ephraim and Menashe, Abba?"

"Menashe was the bechor (firstborn). He apparently deserved the blessing with the right hand, which is the primary hand. However, the Torah itself relates that Ephraim, the younger brother would become greater than his older brother, Menashe (Bereshis 48:19). The superior brother should get the brocho with the stronger hand. Therefore, Yaakov blessed Ephraim with his right hand."

"Now we are left with the original question, Abba. Why did Yaakov Avinu switch his hands instead of switching the boys around?"

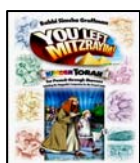
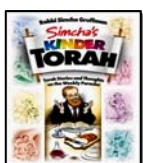
"Let us return to the answer of the Chizkuni, Avi. Yaakov Avinu acted with seichel. He did not want to embarrass Menashe. It was bad enough that Menashe would be getting a left-handed blessing. It would be even more humiliating to ask him to move over to the left side. Yaakov saved him this shame by allowing Menashe to stay where he was, and just crossing his hands. This minimal amount of kovod (honor) was due to Menashe because he was the bechor."

"What sensitivity! What wisdom! What seichel!"

"Yes, Avi. Yaakov Avinu, our holy forefather, personified the middah of seichel – understanding what needs to be done, and doing it in a way that is a pleasing as possible to other people. We can all learn from his example to use our seichel to be sensitive to the feelings of our fellow man."

Kinderlach . . .

Do you need to give someone some bad news? Do it with seichel. Say it in a time, place, and a way that is as pleasant as possible. Is someone doing something wrong that should be corrected? Act with seichel. First, determine if he is prepared to listen. Then see if you are really the right one to tell him. If so, approach him gently, explaining the problem, and giving him as much help as possible correcting it. Let us consider a third case. Do you have to give someone some good news or a blessing in the presence of another person? May this hurt the other's feelings because he is not the recipient of the good thing? Use your seichel. Praise the other person's good qualities also. Make the blessing as low-keyed as possible. Kinderlach, be sensitive to other people's feelings. Act with seichel.

Big discount prices on all
"Kinder Torah" books. Please
contact the author at
(02) 585-2216 or
simcha_b@netvision.net.il

Kinder Torah[®] Copyright 2013 ❖ All rights reserved to the author Simcha Groffman ❖ P.O.B. 5338, Jlm, 91052, Israel ❖ Tel: (02) 585-2216

Kinder Torah is distributed each week in many cities around the world. Subscribe for yourself or sponsor your shul. 120₪ per year.

All contributions are deductible from Maaser Kesafim. #790#

והגדת לבנד

פרשת ויחי

לפעול בשכל

יוסף הביא את בניו, אפרים ומנשה, ליעקב אביו, כדי שיברכם. "ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו. וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה. שכל את ידיו כי מנשה הבכור" (בראשית מ"ח, י"ג-י"ד).

סג סח סט עא עב עג עד

"אבא, יעקב אבינו עשה דבר מוזר מאוד כאשר בירך את נכדיו, אפרים ומנשה. הוא שיכל את ידיו. הוא רצה שיד ימינו תהיה על ראש אפרים, שהיה לשמאלו, ושיד שמאלו תהיה על ראשו של מנשה, שהיה לימינו. מדוע לא עשה יעקב דבר פשוט יותר – מדוע לא החליף בין הנערים עצמם? מדוע לא העמיד את אפרים לימינו ואת מנשה לשמאלו?"

"שאלה מצויינת, אברימי. ורבים מהמפרשים מעלים אותה. אני רוצה להביא לך את תשובת ר' חזקיהו בן מנחם, המוכר לנו בשם 'חזקוני'. הוא מתמקד בביטוי אחד בפסוק: יעקב 'שיכל את ידיו'. הוא הנחה את ידיו בשכל, מילה הדומה כל כך ל'שיכל'. יעקב 'עשה בשכל' כאשר שיכל את ידיו."

"למה כוונתך, אבא?"

"יעקב אבינו היה בעל חכמה עצומה. פעמים רבות בחייו נאלץ להחליף דברים. היה עליו לקנות את הבכורה מעשיו אחיו, מפני שהוא זה שישתמש בה כיאות, בזמן שעשיו יבזז לבכורה (בראשית כ"ה, ל"ד). הוא נזקק לרמאות כדי לקבל את ברכתו של עשיו מיצחק, משום שכלל ישראל היה זקוק לברכה כזו כדי לשרוד. חמיו, לבן, החליף את כלתו של יעקב בליל החתונה, והיה עליו לעבוד עוד שבע שנים כדי לזכות ברחל, האשה שבה באמת. ובסוף תקופת עבודתו, החליף ה' בין עדרי יעקב ולבן, כדי לתת ליעקב אבינו את השכר שהגיע לו. אתה רואה, אם כן, שהחלפה בין דברים לצורך תיקונם לא היתה זרה ליעקב."

"מה הוא תיקון כאשר החליף בין ידיו בברכתו לאפרים ולמנשה, אבא?"

"מנשה היה הבכור. נראה שמגיעה לו הברכה ביד ימין, היד העיקרית. אך התורה עצמה מספרת לנו שאפרים, האח הצעיר יותר, עתיד להיות גדול יותר מאחיו הבכור, מנשה (בראשית מ"ח, י"ט). והברכה עם היד החזקה יותר צריכה להגיע לאח הגדול יותר מבחינה רוחנית. לכן בירך יעקב את אפרים בידו הימנית."

"כעת אנו נשאלים עם השאלה המקורית, אבא. מדוע שיכל יעקב אבינו את ידיו במקום להחליף את מקומם של הנערים?"

"הבה נחזור לתשובתו של החזקוני, אברימי. יעקב אבינו 'עשה בשכל'. הוא לא רצה לבייש את מנשה. די היה בכך שמנשה יקבל את הברכה מיד שמאל. העמדתו לשמאלו של יעקב היתה משפילה אותו עוד יותר. יעקב הצילו מבושה זו כאשר השאיר את מנשה במקומו, ורק שיכל את ידיו. הכבוד הבסיסי הזה הגיע למנשה, בשל היותו בכור."

"איזו רגישות! איזו חכמה! כמה שכל היה במעשה זה!"

"כן, אברימי. יעקב אבינו היה בבואה של מידת השכל – ההבנה של מה שצריך לעשות, ועשיית הדבר בצורה שתהיה נעימה ככל האפשר לאחרים. כולנו יכולים ללמוד מדוגמא זו כיצד להשתמש בשכלנו כדי להיות רגישים לרגשותיהם של האנשים שסביבנו."

ילדים יקרים...

האם עליכם לבשר בשורה רעה למישהו? עשו זאת בשכל. ספור את הדברים בזמן, במקום ובצורה שיהיו נעימים ככל האפשר. האם מישהו נוהג שלא כהלכה, ועליכם להעיר לו על כך? עשו זאת בשכל. קודם, שאלו את עצמכם האם הוא מוכן לשמוע. ואז חשבו: האם אתם המתאימים ביותר למשימה זו? אם כן, גשו אליו בעדינות, הסבירו את הבעיה ועזרו לו ככל האפשר כדי שיוכל לתקן את הדבר. והנה מקרה שלישי: האם עליכם לבשר למישהו בשורה טובה או לברכו בנכחות אדם שלישי? חשבו: האם הדברים האלה יפגעו באדם השלישי משום שהוא אינו נוטל חלק באותה בשורה טובה? נהגו בשכל. שבתו את התכונות הטובות של האדם הנוסף הנוכח גם כן. מתנו את הברכה ככל שניתן. ילדים יקרים, היו רגישים לאחרים. נהגו בשכל.

מי נפטר קודם?

"באתי לגבות את החוב שחייבים לי."

"מי לווה ממך כסף?"

"אחיר, שנפטר."

"מדוע אתה בא אלינו?"

"כי לא היו לו ילדים, וגם לא אב. אתם ירשתם את נכסיו, ועליכם להשתמש בהם כדי להחזיר הלוואה זו."

"אדוני, אחינו נפטר בנסיבות מאוד יוצאות-דופן. הוא הלך לבדוק בית ישן יחד עם אבינו. הם לא ידעו עד כמה רעוע המבנה. הבית התמוטט כאשר שניהם היו בפנים. ועד שמצאו את שניהם בין ההריסות, נפטרו שניהם."

"אני מודע לאסון הנורא שאירע לכם. אני גם יודע שלאחיהם לא היו כל נכסים משלו כאשר נפטר. אך אני טוען שאביכם נפטר קודם, ואחיהם ירש את חלקו בנכסי אביו. כאשר הוא נפטר כמה דקות לאחר מכן, אתם ירשתם נכסים אלה. ולכן, שלמו לי מהנכסים שירשתם מאחיהם."

"אדוני, עלינו להודיע לך שאנו טוענים שאחינו נפטר קודם, ולכן, בשעה שהוא נפטר הוא היה חסר כל רכוש, ולא היה באפשרותו לפרוע את ההלוואה."

"האם יש איזו שהיא דרך לקבוע מי נפטר קודם?"

"לא – לא היו עדים ואי אפשר לדעת שום דבר מהממצאים במקום."

"מה נעשה?"

השאלה היא:

האם הנושה זוכה בסכום כלשהו?

והתשובה:

מקרה זה נדון במשנה (בבא בתרא קנ"ז, ע"א) ובגמרא (יבמות ל"ח, ע"ב). אין כל דרך לקבוע מי נפטר קודם. ולכן בית הלל פוסקים שהירושה נשאת אצל האחים. לנושה שאין שום הוכחות לכך שהאב נפטר קודם. טענתו היא אם כן טענת ספק – אולי האב נפטר קודם. אך לאחים יש טענת ודאי על זכותם בירושה. אין זה משנה מי נפטר קודם – הרי בכל מקרה הם יורשים אותו. ולכן אנו משאירים את הירושה בידי המוחזקים בו – אלה שיש להם טענת ודאי בו. בעל טענת הספק איננו יכול להוציא כסף ממי שמוחזק בו. השולחן ערוך חושן משפט, סימן ר"פ, סעיף י"ב, פוסק כבית הלל.